

(Tato přednáška Jarmily Abrlové na Bioakademii v Lednici v roce 2008 nebyla přednesena - důvody jsou rozebrány v práci studentky Kateřiny Součkové, která je zařazena v knihovně.)

Vážení kolegové, přátelé a hosté,

V polovině devadesátých let vznikl Bio institut. Zakládali jsme jej jako platformu pro nás biozpracovatele, na kterém si budeme vyměňovat nové poznatky z praxe. Jeho otevřeným fórem měla být Bioakademie. Bohužel stejně jako z jiných myšlenek, které stály u vzniku ekologického zemědělství u nás, I zde můžeme vidět, že my, sedláci, jsme zde na podiu jako jediná a to v diskuzi. Doufám že dostanu příležitost Vás seznámit s tím, co jsme pro Vás my zpracovatelé připravili.

Jménem kolegů, kteří zde nedostali příležitost vystoupit, bych Vás ráda seznámila s projektem, na kterém jsme pracovali poslední dva roky. Nazvali jsme jej Lištičky na vinici a shrnuli jsme do něj zkušenosti předchozích 16 let, kdy jsme se většinou marně pokoušeli každý sám za sebe a každý tak jak jsme uměli, upozornit na to, co tvoří překážky rozvoje našeho podnikání, co stojí v cestě produkci biopotravin, co nás trápí. V téměř 300 stránkové Studii jsme tyto překážky rozdělili do deseti okruhů a každý okruh reprezentuje jeden z našich kolegů.

Dovolte abych vám je ve stručnosti představila::

1. Transformace českého zemědělství a privatizace půdy v České republice se nepodařila. Zemědělský majetek zůstal ve velké míře rukou bývalých statků a JZD, zemědělská půda je z velké části v rukou lidí, kteří mají bydliště mimo obce, v kterých se nachází, restituční nároky se bolestně řeší již 18 let. To je fakt.

Bohužel my si tuto skutečnost nedokážeme přiznat, otevřeně o ní hovořit, nedokážeme se z ní ani poučit. Teprve nyní vychází na povrch, jaké tyto zastírané skutečnosti mají následky pro život v obcích, pro soukromé podnikání na venkově, pro sedláky, pro zpracovatele, pro starosty, pro spotřebitele I pro občany, kteří zemědělství dotují. Pro ty, kteří to zajímá Česká televize v tyto dny natáčí reportáž pro studio Reportér, která bude vysílána koncem září. Kdy přesně nevíme, protože na rozdíl od nás sedláků, vedení MZe ani velkých holdingů nechtějí redaktorům stejně jako nám, odpovědět na n otázky a natáčení se protahuje. A zde jsme u druhého okruhu problémů:

2. Nemáme přístup k informacím nebo jsou tyto informace zkreslovány. Uvedu několik příkladů z poslední doby: V oficiálních zdrojích MZe, například ve složce EAFRD, bylo vždy uváděno, že do privatizace šlo okolo půl milionu hektarů zemědělské půdy s tím, že část z nich byla alokována jako církevní restituce. Minulý týden tiskový mluvčí PF prohlásil, že již bylo privatizováno 380 tisíc hektarů půdy, a dalších 256 tisíc hektarů k privatizaci zbývá - a to mimo církevních podílů. Kde se těchto 200 tisíc hektarů vzalo nikdo nevíme.

Další případ: MZe každý rok hlásí přírůstek orné půdy v ekologickém zemědělství. Skutečnost je ale taková, že do ekologického zemědělství vstupují farmy za dotacemi na travní porosty, které dnes představují téměř 90% objemu ekologické půdy. V roce jejich přihlášení skutečně naroste počet orné půdy, ovšem to je půda konvenční, kterou drtivá většina nových ekosedláků příští rok zatravní. Toto číslo už ale v oficiálních MZe statistikách nenajdeme. Stejně tak tomu je s takzvaným růstem bio produkce. Ve statistikách se na seznamech biozpracovatelů objevují Delvity, Tesca a další zahraniční řetězce. Každý se svými desítkami poboček. Ovšem tato čísla jsou opět zavádějící. Občané platí dotace do českých ekologických farem aby z nich mohli nakupovat české bio výrobky. Tyto řetězce naopak prostor pro náš odbyt ubírají a produkci stlačují. My se však nemůžeme dovolat základních údajů, musíme se jen dohadovat. Již několik let žádáme MZe o mapu ČR, na které by byly vyznačeny ty ekologické farmy, na kterých by si například mladá rodina ale i obchodník mohli koupit bio produkty s jasnou informací o jejich sortimentu, objemu a sezónnosti. Stejně tak neznáme odpověď na to, kolik privatizované půdy obhospodařují lidé z míst, složitě se doptáváme starostů obcí atd. atd. Osobně jsme své otázky prezentovali spolu se studií na MZe 17. července poradci ministra, písemně jsme seznam otázek předali spolu se studií ministroví, jeho prvnímu náměstkovi a řediteli odpovědnému za EAFRD před měsícem na podatelnu MZe, nyní se o to same pokouší Česká televize. Za MZe odpovídá mluvčí, který však o otázkách ví ještě méně než my, například mu vůbec nebylo známo, že mělo dojít k navýšení platby na TTP kvůli zvýšení procenta dobytčích jednotek, což byla jedna z nejzákladnějších otázek ekologického zemědělství posledních dvou let. Pokud dokážete pomoci a opravit nebo doplnit informace ve studii, zítra na tiskové konferenci budou rozdávány kontakty na autory, eventuálně můžete poslat přímo mě nebo komukoli ze spoluautorů studie, jejich kontakty jsou v ní uvedeny.

3. Financování provozů a přístup ke zdrojům. Se vstupem do EU přišla nova pravidla vybavení provozoven. S těmito pravidly přišel do země podpůrný fond SAPARD. K nám na farmy se ale nedostal. Polovina malých producentů skončila, druhá se topí v dluzích. Přišel Program rozvoje venkova. Kolaudace mléčné farmy stojí 20 milionů korun. PRV nabízí zpracovatelům statisícové částky. Jsme po uši zadlužení, nemůžeme se rozvíjet. A navíc nová pravidla jsou tak zamořena administrativními chybami, nedomyšlenostmi, nesplnitelnými podmínkami a jednostrannými požadavky, že je raději nechceme. Příklad: úvěr jsme si vzali na vlastní jméno. Stále jsme u toho, že se sedlákům nejvíce vyplácí a nejjistější mají dotaci na plochu. Dokonce ještě více, než v minulosti, protože podívejme se do statistiky, kolik pasteveckých farem se překlátilo z HRDP do EFRDu.

4. Veterinární a hygienické normy. Nařízení 852 a 853 se stále novelizuje, bohužel jenom navyšováním administrativy a povinností už tak přetížených zpracovatelů. Na podzim 2008 stále musí mít rodinná pekárna stejné technologické a produkční zázemí jako pekárna v Hypernově. Kombinovaná produkce je dosud nemožná, přitom farmy žijí ze sezónních produktů. Dodnes nemáme zpracovanou metodiku pro rodinné farmy, rodinné zpracování a místní prodej bio produktů, učit jeden od druhého se nemůžeme, protože každá KVS a KHS si stávající nařízení pro zpracovny vykládá po svém a tvrdí, že to chce EU. Přitom EU dodala metodiku jen pro velké provozy s tím, že malovýrobce si musí každý členský stat opatřit národními předpisy. 5 let posloucháme, jak se na tom pracuje, pět let nám chodí audity a kontroly s námi zahajují správní řízení. Státu, který nás nechává plavat jsme zaplatili statisíce na pokutách, stres z těchto zmatků nám otravuje chuť z podnikání, odrazuje nové zpracovatele, bere nám těch několik hodin na odpočinek. Dávali jsme desítky podnětů například na definici male farmy, malého zpracování a prodeje - naposledy vrchnímu Laktologovi MVDr. Hlaváčkovi v lednu na setkání mléčných zpracovatelů v Praze. Nic se nestalo, fungujeme na výjimky, jakoby nám byla udělována milost, že můžeme vůbec vyrábět bioprodukty.

5. Nemáme možnost zasáhnout do PRV: Přes proklamace MZe že k PRV se může vyjádřit každý kdo jen trochu chce, máme úplně opačné zkušenosti. Naše připomínky monitorovacím výborem a pracovními komisemi vůbec neprošly, do monitorovacího výboru jsme zpracovatele neprosadili. Například navýšení plateb na TTP z důvodu zvýšení ceny obilí s námi nikdo z ministerstva nekonzultoval, přestože jsme na MZe

osobně kvůli platbám na TTP s členy Klubu byli a s jeho členy na důsledky nárůstu výplat na travu mluvili. Přerušit práci a opustit farmu na celý den pro nás při tom představuje něco jiného než pro podnik, který řídí své hospodářství z Prahy. Argument, že pastevci museli dostat zvýšení dotace kvůli vyšší ceně obilí je pro nás stejně nepřijatelný, jako když majitelé farem s desítkami tisíc hektaru nutili MZe navýšit platby na TTP kvůli uměle zkonstruovanému koeficientu dobytčí jednotky. Z našeho odborného a praktického hlediska je zcela nezdůvodnitelný a neopodstatněný. Na náš názor, za kterým stojí 18 leté zkušenosti s kombinovanými managementy půdy však MZe nebere zřetel, stejně jako předtím nebralo zřetel na výpočty VÚZe Brno. Dále se zatravňuje, dále se snižuje bioprodukce. Stejně dopadly naše komentáře k titulu Mladý zemědělec, Předčasný odchod do důchodu, Přidání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům - tyto připomínky jsou archivovány ve studii, ale už ne zapracovány na formulářích MZe.

6. Pravidla veřejných soutěží a bodová kritéria. MZe vypouští do oběhu pravidla a podmínky, kterým nerozumějí ani jeho úředníci na Zemědělských agenturách. Po nás pak chce, abychom si za svoje peníze najímali neziskové organizace, které nám formuláře MZe budou schopni vysvětlit a ukáží nám, jak se mají vyplnit. Agentury kolem nás krouží a chtějí svých 20 tisíc za projekt a 10 procent z dotace. I když na tuto hru přistoupíme známe případy, kdy sedlák jel s vyplněnou žádostí na SZIF ze severních Čech do Hradce 12 krát. To dokáže od zpracování odradit stejně jako správní řízení.

Stále ustupujeme byrokracii, jsme tady pro stát a ne stát pro nás. Místo abychom potrestali viníky kteří vypouští do světa takové chyby jaké nacházíme v bodovacích kritériích, budujeme antibyrokratické komise, což není nic jiného než další nárůst byrokracie.

7. Týrání zvířat v ekologickém zemědělství: Média za posledních 5 let zveřejnila už tolik reportáží o týrání zvířat v pasteveckých ekologických farmách, že ekologické zemědělství nezadržitelně ztrácí svůj kredit a my bohužel s ním. Je to další důsledek honby za dotacemi a ne za bioproduktem.
8. Co nám chybí především je zemědělská strategie. Akční plán ekologického zemědělství selhal, Vize ekologického zemědělství prošla za našimi zády a za zády třiceti stran našich připomínek. 15 let budujeme trh pro ty, kteří k nám dnes vozí zahraniční bioprodukty. Dodnes neznáme seznam 1400

ekologických farem podle podílu dotací na jejich obratu I když jej stále dokola a dokola od MZe žádáme, víme jen, že největšími majiteli ekologické půdy jsou lidé z měst. V obcích do 1000 obyvatel přitom žije 76% obyvatel této země. Chceme v nich opravdu důstojně žít, ne živořit.

9. Umělé navyšování objemu bioproduktů a počtu bioproducentů: Místo aby naše upozornění na podvody nastartovalo změny, startuje další podvody. Když jsme si v roce 2007 stěžovali, že MZe schválilo platby na TTP na zvířata, která u nás vůbec nežijí, MZe dotaci trochu stáhlo ale stále tak, že byla nejvýhodnější ze všech kultur. Pár měsíců nato ji však zase zvedlo, tentokrát z důvodu nárůstu ceny obilí. Jenže rostoucí cenu bio obilí, kterým musí pastevci krmit, způsobilo právě navýšení dotace na travní porosty. Místo tedy aby se zvýšila dotace na obilí, zvýšila se ještě více na to, co je příčinou růstu jeho ceny. Další příklad: když jsme poukazovali na špatný systém dražeb půdy, v kterém předem smlouvané skupiny investorů obklíčí místní sedláky a vyřadí je ze soutěže, MZe udělalo regulace pravidel dražeb. Ty však nyní od 1.9. vyšly do oběhu s ještě většími chybami a překážkami pro místní drobné sedláky. (např. I na půdu na kterou je možné uplatnit díky nájmu předkupní právo, musí sedlák složit 5 tisíc kaucí, takže např. zpracovatelka kozích sýrů Ing.Králová musela i na kousky za 1200 korun poskládat na každý 5 000 kaucí, dohromady 86 000, přestože je měla pronajaté a uplatnila na ně předkupní právo. My tyhle peníze ale na malých farmách dohromady nedáme, my nemáme ani na mzdy, mnohdy ani na sociální a zdravotní dávky). Co nás ale pálí nejvíce: když jsme poukazovali na to, že na 330 000 hektarech ekologické půdy je půl hektaru na rajčata, půl hektaru na papriky a jeden hektar na zelí, MZe přišlo se zákonem, podle kterého může konvenční výrobce koupit dvacet kilo medu a smíchat jej s konvenčním a prodat. To stejné se děje s bio vínem. My, kteří... Takhle jsme tedy přišli I o to poslední, co nás odlišovalo od těch, kteří vstoupili do ekologického zemědělství za dotacemi a to je o dobré jméno našich výrobků a práci a odříkání, které jsme do nich tolik let vkládali.

Vážené dámy a pánové, že je situace ještě vážnější než zde říkám svědčí fakt, že za to, že jsme tyto naše zkušenosti vydali knižně, je nám vyhrožováno nebo už jsou I podaná trestní oznámení a žaloby a to společně největšími konzumenty ekologických dotací, MZe a

neziskovými organizacemi na ně napojenými. Chceme těmto žalobcům, kteří se nám snaží vyhrožovat a zastrašit nás říci, že Studie o příčinách stagnace bioprodukce je týmovou prací farmářů - zakladatelů ekologického zemědělství v České republice, která vznikala za pomoci a dozoru VUZE Brno, Katedry humanitních věd ČZU a UZPI. Jako kolektiv autorů za ni bereme odpovědnost společně a společně se z ní těmto žalobcům budeme zodpovídat. Jsme na ni právem hrdi, protože si získala zaslouženou pozornost nejen mezi sedláky, ale i mezi lidmi z univerzit, nemocnic, mezi obchodníky, manažery, spotřebiteli, studenty a mladými lidmi obecně, stačí se podívat na ohlas na internetu a v médiích. U mě konkrétně byla v létě na stáži studentka ČZU a znala naše názory a stanoviska z přednášek na ČZU, která s námi na její prezentaci spolupracuje. Naším čtenářům chceme říci, že píšeme další kapitoly a chystáme druhé opravené a rozšířené vydání. Kdo má nějaké připomínky či našel ve Studii věcnou chybu, může se vyjádřit zítra na semináři. Zítra bude ji bude prezentovat ing. Rozsypal na semináři od 8.45, poté bude uspořádána tisková konference, zájemci si mohou studii koupit v předsálí, pro cizojazyčné hosty jsme připravili anglickou verzi na CD.

Děkuji za pozornost

Jarmila Ábrlová

Členka výboru Probio a Klubu ekologických farmářů - zpracovatelů

Mail: josef.abrle@tiscali.cz